До членовете на научното жури,

Институт за държавата и правото
към Българска академия на науките

Р Е Ц Е Н З И Я

от

д-р Люба Г. Панайотова - Чалъкова, професор по гражданско и семейно право, Ръководител на Катедра по гражданскоправни науки, Юридически факултет, ПУ „Паисий Хилендарски",

в качеството ми на член на научно жури за присъждане на образователната и научна степен „доктор" по: област на висше образование 3.Социални, стопански и правни науки 3.6. Право /гражданско и семейно право /,

Уважаеми членове на научното жури,

Със Заповед на Директора на ИДП към БАН съм определена за външен член на научно жури по процедура за защита на задочен докторант Кирил Стайков Петров по докторска програма „Гражданско и семейно право" – шифър 3.6 от Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления Право /гражданско и семейно право /. В това си качество представям на вниманието на журито рецензията си върху научните публикации на докторанта.

I. Биографична и административна справка

Докторант Кирил Петров е роден през 1987г. в гр. Пловдив. Завършва езикова гимназия ЕГ „Иван Вазов" в гр. Пловдив. Висшето си юридическо образование завършва в ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски". На 01. 10. 2013г. е зачислен като задочен докторант към

Института за държавата и правото на БАН - Секция Гражданскоправни науки. Отчислен е с право на защита, считано от 01.10.2019г.

Докторантът показва активност и участие в разнородни дейности и инициативи. Той последователно във времето е заемал длъжностите съдебен помощник, кандидат младши съдия, младши съдия и районен съдия. Това показва едно устойчиво кариерно развитие, както и добър практически опит.

Той има и съответния преподавателски опит – водил е упражнения по Търговски право в ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски“ / 2015 – 2017г./. В творческата си автобиография докторантът е посочил свои участия в редица работни групи по проекти, както и участия в научни конференции, което още веднъж подчертава високата му активност и засилен интерес към научни търсения и изяви.

Кирил Петров има публикации в различни правни издания, което още веднъж подчертава сериозното му желание за научна работа и за в бъдеще. Той има добра езикова подготовка, което е важен атестат за проучвания на чужди правни системи. Владее английски и руски езици. Всичко това говори за една широка култура и ерудиция, които са много важни в областта на правните изследвания.

За целта на настоящата рецензия ще се подложи на анализ само дисертационния труд и статиите, свързани с него.

II. Бележки по представените научни публикации

1. Научните публикации, които докторант Кирил Петров представя са дисертационен труд на тема „ Оспорване на преобразуването на търговски дружества“ и статии във връзка с темата.

В първата част на представената рецензия с предимство ще се направи анализ на дисертационния труд. Цялостното впечатление от монографията е много добро. Става дума за едно сериозно научно изследване, за което докторантът е положил усилия и старание при научното търсене. Дисертацията отговаря на изискванията на чл. 27 от Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав на Република България. Тя съдържа: Уводна част; три глави; заключение;

библиография; декларация за оригиналност. Общият обем на дисертационния труд е 287 страници. Използвани са общо 340 бележки под линия, 80 съчинения, от които 47 монографии и учебници на български и чуждестранни автори и 33 статии и студия от списания, сборници и интернет на български и чуждестранни автори. Докторантът е цитирал и съдебна практика на различни съдилища, като преобладава практиката на ВКС, а на съответните места във връзка с правната уредба относно защитата на съдружници и акционери при сливане и разделяне са налице и позовавания на практика на Съда на ЕС.

Още заглавието на дисертацията **„ Оспорване на преобразуването на търговски дружества“** очертава сериозни и интересни за развитието на Търговското право въпроси, които са сравнително нови във времево отношение. Става въпрос основно за преобразуването на търговските дружества, но видени през една нова призма – търсената в материален и процесуален план защита на акционери и съдружници при оспорване на преобразуването. Всъщност предмет на изследване е едно от предвидените в ТЗ средства за защита на съдружници и акционери срещу „порочно преобразуване“. Но заглавието очертава и нещо много съществено, а именно че предмет на изследване пред докторанта ще бъдат не само и не толкова понятията за преобразуване на дружествата и оспорването на това преобразуване, а и тяхното правно действие, както и онези разностранни способи за защита на акционери и съдружници, които откриваме в различни национални и европейски нормативни актове. В този смисъл може да се говори за принос на изследването към българското търговско право. Може с основание да се твърди, че е ново, интересно изследване на оспорването на преобразуванията на търговските дружества, видяно в тяхната пъстрота от форми и многообразие в правната ни литература. То внася една по-голяма яснота и задълбоченост по коментираните въпроси, а и отправя своите въпроси към теорията и практиката.

Амбиция и смелост е проявил докторанта, заемайки се с тази тема, предвид необходимостта от добро познаване както на материалноправните, така и на процесуалноправните аспекти на проблема, разгледани детайлно в съответните глави.

От съдържанието на дисертацията се вижда, че той разглежда оспорването на преобразуването на търговските дружества по-скоро в материално правен аспект, но за пълнота на изложението в последната глава от дисертацията обръща внимание и на процесуалните въпроси, свързани с оспорване на преобразуването. От друга

страна погледнато, оспорването на преобразуването като тема изисква добро познаване на европейските директиви и съдебна практика, както и на законодателството на редица европейски страни в тази връзка. А и липсата на достатъчно теоретични и практически източници по темата в българското право допълнително усложнява задачата пред докторанта. Така погледнато е истинско предизвикателство да се посочи, да се открои нещо ново било в теоретичен, било в практически план. Докторантът Кирил Петров е приел това предизвикателство и е успял да завърши своя замисъл в текста на представеното от него изследване.

Всичко казано изисква добро познаване както на българското законодателство, така и на чуждите образци, от които сме заимствали законодателни решения, отчитайки и собствения си опит. Изисква и критичен анализ както на различни правни норми, така и умение за съпоставка между нови и утвърдени в правото ни институти. Това е предопределило и избора на докторанта за структура на дисертационното изследване.

Изследването започва с **Увод**, в който се очертават основните задачи пред докторанта, които той разпределя за решаване в отделните глави на дисертацията. Този подход е винаги удачен, защото въвежда основните въпроси на изследването, отговорите на които ще последват в заключителната част на дисертационния труд. Добро впечатление прави това, че Уводът е сравнително кратък, но успява да насочи читателите към най-важните въпроси, които стоят пред докторанта.

В дисертацията се търси и едно осмисляне на актуалността на изследването, както и използваните методи и структурата. Специално внимание се отделя и на въпросите за предмет и цел на дисертационния труд. Добро впечатление прави, че е направен опит за внасяне и на терминологична яснота по коментираните от докторанта въпроси в дисертацията. Приемам, че темата на изследването е актуална предвид ориентирането на страната ни към ЕС и желанието, битуващо в този съюз, за уеднаквяване на законодателствата на страните - членки в сферата на преобразуване на търговските дружества и не само.

В структурно отношение след Уводната част следват четири глави и заключение на дисертацията. По принцип приветствам структурирането на дисертации с по-малко на брой глави, което говори за способност да се концентрира съдържанието и да няма излишно разпиляване на информация. Но тук наличието на четвърта глава е обяснено от докторанта с необходимостта от самостоятелно изследване на

производството за оспорване на преобразуването. А и видно е и неговата ориентация към по-скоро практическите процесуални аспекти на темата.

В глава първа докторантът ни запознава накратко с понятието и правната уредба на оспорването на преобразуването на търговски дружества в българското право. Този подход на историческо въвеждане следва да бъде подкрепен, защото без познаване на историческите обстоятелства и съществувалите отношения и нагласи в обществото не може да се определи мястото на институтите в съвременното българско право, както и бъдещото развитие. Докторантът е очертал накратко съществувалите предходни правни уредби. Разгледана е правната уредба в ТЗ от 1897 г. /отм./ и в ЗДОО от 1924 г. /отм./, както и в сега действащия ТЗ. Докторантът подчертава, че уредбата има кратка историческа съдба - до приемането на промените в ТЗ с ДВ бр. 58 от 2003 г. не съществува специална уредба на правото на оспорване на преобразуването, а се прилага общият ред за защита на съдружници и акционери. От 2003 г. в българското законодателството се въвежда институтът на оспорване на преобразуването. Приемам, че е преценка на докторанта кои исторически периоди ще включи в своето изследване, но струва ми се за удачно споменаването в историческа перспектива и на законодателния опит на повече развити европейски държави от техния буржоазен период. Това само би обогатило работата и би направило връзката със съвременното право по-плавна.

Но акцентът в глава първа е поставен върху влиянието на правото на ЕС върху националната правна уредба. Според докторанта“ правната уредба относно правната защита на съдружници и акционери при преобразуване на търговски дружества е силно повлияна от европейското законодателство“. С приемането на Трета директива от 9 октомври 1978 г. (78/855/ЕИО) относно сливанията на акционерни дружества и Шеста директива от 17 декември 1982 г. (82/891/ЕИО) относно разделянето на акционерни дружества се уеднаквява законодателната уредба относно сливанията и разделянията на акционерните дружества за държавите членки на ЕС. Докторантът се спира повече на възможностите за защита на съдружници и акционери при сега действащата Директива 2017/1132 на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2017 година относно някои аспекти на дружественото право. Докторантът обръща внимание специално на ограниченията, съдържащи се в чл. 108 и чл. 153 от Директива (ЕС) 2017/1132, които засягат условията за недействителност на преобразуванията. Подчертава се в текста на дисертацията, че тези ограничения не се отнасят до процедури за защита

преди датата на преобразуването. Направен е извод, че насоките в директивата касаят защита след завършването на фактическия състав на преобразуването, но това не ограничава държавите членки да предвидят и предварителна защита преди преобразуването да прояви своя ефект. Отделено е внимание на изменението на Директива 2017/1132 във връзка с презграничните преобразувания, сливания и разделяния, както и на изменението във връзка с използването на цифрови инструменти и процеси в областта на дружественото право.

Интерес представлява в глава първа опитът на докторанта да съпостави сходните на оспорването на преобразуването институти в законодателството на държавите членки на ЕС. Този сравнителен подход следва да бъде подкрепен, той показва, че докторантът има афинитет към научни проучвания и езиковите познания за това. Авторът констатира различия в използваната терминология, но и относно възможността за предоставяне на защита само преди настъпването на преобразуването или и след това. Различните държави предвиждат различни форми на защита. Проучванията на докторанта показват поне три възможности за защита - оспорване на преобразуването, търсене на недействителност на преобразуването, както и възможности за отмяна/нищожност на решението за преобразуване на ОС. Считам, че предвид и законовата уредба в нашия ТЗ, по тези точки е необходимо да се внесе още повече яснота в теоретичен аспект. Докторантът стига до извода, че „диференцираният подход и крайно широките граници на средствата за защита на съдружници и акционери при порочно преобразуване на търговски дружества в държавите членки не са в синхрон с опитите на европейските институции за унифициране на дружественото право.“ Този извод има приносен характер, предвид предхождащото го сравнителноправно проучване на чуждите законодателства. След това в изследването се съдържа общ преглед на основанията за оспорване на преобразуването, предвидени в националното законодателство /чл. 263о ТЗ, чл. 264к ТЗ и чл. 265п ТЗ/. Докторантът стига до извода, че правната уредба относно основанията за оспорване на преобразуването е numerus clausus. Те всъщност представляват съществени пороци в процедурата по преобразуването. От това може да се стигне до извода, че нашият законодател се спира не на недействителността като форма на защита, избрана в някои страни, а на оспорването на една процедура на изчерпателно посочени основания. Това предопределя и подчертано“ процесуалното звучене“ на работата на докторанта като цяло. В глава първа също така е направен опит да се формулира и дефиниция на понятието оспорване на

преобразуването. По-склонна съм да приема, че това е специфично понятие на търговското право отколкото правен институт. В тази посока препоръчвам на докторанта да внесе по-голямо уточнение, още повече, че го разглежда и като субективно право. Той се опитва да създаде и дефиниция, използвайки общата гражданскоправна дефиниция за субективно право, която преобладава в теорията.

От структурата на глава първа се вижда, че за докторанта тя има едно въвеждащо значение към по-съществените въпроси, които поставят следващите глави от дисертацията. И въпреки това препоръчвам при бъдещо издаване на дисертационния труд по-ясно да отграничи чисто историческото развитие на понятието от съвременното му правно положение. Така изследването би се обогатило и с интересни теоретични съпоставки, в основата на които да стоят и повече чужди автори и източници. Историческите и сравнително-правни анализи не следва да бъдат самоцелни, а следва да намерят своето продължение като изводи и предложения и в останалите части на дисертацията.

В глава втора докторантът поставя същностната част на дисертационния труд, а именно въпросите на правната уредба на отделните основания за оспорване на преобразуването в действащото търговско право. Тази глава по необходимост е най-голяма и подробна по съдържание в сравнение с другите глави от дисертацията.

В началото на главата са разгледани подробно пороците, предвидени от законодателя да служат като основания за оспорване на преобразуването, чрез вливане, сливане, отделяне и разделяне. Тези пороци са разгледани съобразно разпоредбата на чл. 263о ТЗ. Това решение на докторанта цели да внесе по-голяма яснота относно правната рамка на защита, която нашият законодател очертава. В тази глава и с оглед на разглеждането на пороците докторантът следва да покаже умения за съпоставки с общите правила на търговското право и най – вече с правилата за недействителност на правните сделки, залегнали в ЗЗД. Както сам подчертава тук няма да намерят приложение правилата за търговските сделки, понеже и договорът за преобразуване и планът за преобразуване имат различна правна природа – те са правно- организационни сделки. Оттук произтичат и съществени разлики с режимът на търговските сделки, а и това води до пряка приложимост на общите правила за недействителност в ЗЗД. Докторантът систематизира, воден от текста на закона, основанията за оспорване на преобразуването на следните: 1./ пороци, свързани с договора, проекта за договор, плана за преобразуване — липсата на договор, проект за договор, план за

преобразуване или тяхната недействителност, както и пороци относно формата и съдържанието на договора/плана за преобразуването; 2./ пороци, свързани с решението за преобразуване като комплекс от решения във връзка с всички свързани с преобразуването промени — решението да противоречи на императивни разпоредби на закона или учредителния договор, съответно на устава на дружеството, неспазване на правилата за увеличаване и проверка на капитала и др.; 3./ други пороци в процедурата по преобразуването — нарушаване на правилата относно доклада на управителния орган, проверката и доклада на проверителя и др.

На първо място, е изследвана липсата на договор/проект за договор, план за преобразуване или тяхната недействителност като основания за оспорване на преобразуването по чл. 263о ТЗ. За докторанта този договор е организационен и формален, което предопределя и възможностите за неговото оспорване. Споделям виждането, че неговият характер е по-скоро подготвителен за бъдещото преобразуване. Добре е направено и разяснението, че Планът за преобразуване се съставя при разделяне с учредяване, при отделяне с учредяване и при отделяне на еднолично търговско дружество. Но и договорът, и планът за преобразуване изпълняват временна и организационна роля. Наличието на договор/проект на договор за преобразуването е conditio juris за реализиране на фактическия състав на преобразуването. Договорът/планът за преобразуването имат и облигационен произход, оттук и извода, че за тях са съответно приложими общите правила на ЗЗД, свързани с недействителността на договорите. Докторантът предлага липсата на договор/проект за преобразуване или съответно план да отпадне от основанията за оспорване, защото те така или иначе са conditio juris и без тях не може да започне фактическия състав. Струва ми се, че те следва да останат, защото задават една обща рамка и правна сигурност.

Докторантът е изследвал хипотезите на недействителност, които са приложими относно договора, проекта за договор и плана за преобразуването. Според него спрямо оспорването на преобразуването не намират приложение всички форми за нищожност на сделките, уредени в чл. 26, ал. 1 и ал. 2 ЗЗД, доколкото правилата на ЗЗД намират съответно приложение. Споделям извода, че съобразно спецификите на договора/плана за преобразуването приложими хипотези на нищожност са: нищожност поради противоречие със закона или заобикалянето му, нищожност поради липса на съгласие, както и нищожност поради неспазването на формата за действителност. Спорна е хипотезата, че не е възможно да се оспори

преобразуването поради унищожаемост на плана за преобразуването. Докторантът изтъква аргумента, че това е така, защото искът следва да се предяви от дружеството, чиято воля е засегната, а възможността за оспорване на преобразуването поради унищожаемост на договора за преобразуване е приложима в крайно ограничени случаи. Докторантът предлага думата "недействителни" да бъде заменена с „нищожни" и като основание за оспорване на преобразуването да остане единствено „нищожност на договора/проекта за договора или плана за преобразуването". Струва ми се, че понятието недействителност следва да бъде запазено, защото отговаря на текста на споменатата в глава първа Директива, а и защото все пак унищожаемост може да бъде провокирана, макар и по думите на автора „със стеснено приложно поле". Внимателно следва да се правят по принцип предложения de lege ferenda, защото много от тях не издържат на проверката на времето.

На следващо място, докторантът изследва в последователност основанията за оспорване на преобразуването, посочени в чл. 263о, ал. 1, т. 2 ТЗ. Относно формата на договора и плана за преобразуване е подчертано, че писмената форма с нотариална заверка на подписите е форма ad solemnitatem и без нейното спазване договорът/планът не пораждат правно действие. Но това са принципни положения, които идват от чл. 26 ЗЗД и всъщност в това няма нищо ново за коментиране. Законодателят е диференцирал пороците в съдържанието на договора/проекта за договор или плана за преобразуването на база значимост на реквизитите. Констатирано е, че голяма част от пороците в съдържанието на договора или плана за преобразуването, които могат да са основание за оспорване на преобразуването, са от такъв характер, че могат да бъдат отстранени преди или в хода на производството по чл. 263о ТЗ. Изложено е становище, че всеки порок в съдържанието извън тези по чл. 262ж, ал. 2, т. 1, 2 и 8 и ал. 3 ТЗ, може да служи като основание за оспорване на преобразуването по чл. 263о, ал. 1, т. 1 ТЗ поради противоречие със закона.

Относно изискванията, свързани с предоставянето на предварителна информация при преобразуването, е разграничено предоставянето на информацията за дружествените дела извън дружеството спрямо трети лица и навътре спрямо съдружниците/акционерите/. Докторантът е приел, че разпоредбата на чл. 262н, ал. 1 ТЗ е императивна и всяко едно нейно нарушение води до възможност за оспорване на преобразуването. Застъпено е разбирането, че правото на информация

на съдружниците и акционерите се покрива и изпълва напълно от нормата на чл. 262н ТЗ. Докторантът прави предложения за подобряване на правната уредба относно задължението за предоставяне на информация, както и уреждане на последиците от временното нарушаване на достъпа до интернет страницата, на която е осигурен достъп до материалите, свързани с преобразуването. Тези предложения следва да бъдат споделени, защото така се стига до по - добра защита дори и на миноритарните съдружници. Докторантът е разгледал и основанията за оспорване на преобразуването, свързани с проверката на преобразуването от независим експерт. В тази връзка е откроена фигурата на проверителя, както и законовите изисквания, на които следва да отговаря едно лице, за да може да бъде проверител. Направено е основателно предложение проверителят при всички случаи да се назначава от Агенцията по вписвания, за да се осигури обективност и безпристрастност. Отделено е внимание и на нарушенията при проверката на капитала като основания за оспорване на преобразуването. Направено е предложение за назначаване на лицензирани оценители с оглед изчисление на чистата стойност на имуществото на дружествата.

Специално внимание докторантът е отделил и на правната природа и комплексния характер на решението за преобразуването. Всъщност с решението за преобразуване се одобрява договорът или планът за преобразуване. Обоснован е извод, че формално вземането на решението по всеки един въпрос, касаещ преобразуването, представлява отделно решение, но, доколкото всички тези решения са взаимосвързани и обслужват една и съща цел, а именно — реализиране на процедурата по преобразуването, то законът говори в единствено число — решение за преобразуването. Докторантът е изразил мнение, че, ако липсват специални правила в разпоредбите на чл. 263о-чл. 263п ТЗ, то се прилагат съответно общите правила на ТЗ. Досежно правилата за съгласие за преобразуване от съдружник/акционер, чиято отговорност се трансформира от ограничена в неограничена в чл. 262р ТЗ, са разгледани възможностите за даване на това съгласие. Посочено е, че разпоредбата касае единствено капиталовите търговски дружества. Докторантът стига до извода, че доколкото срокът за даване на съгласие е обвързан с подаване на заявлението за вписване на преобразуването, то няма пречка, ако съдружникът/акционерът е гласувал положително за одобряване на договора/плана за преобразуването, той да представи по-късно след вземането на решението своето съгласие по реда на чл. 262р. ал. 3 ТЗ. Прието е, че чл. 262р, ал. 3

ТЗ следва да се тълкува разширително и да се даде възможност за саниране на липсата на дадено съгласие по надлежния ред и, когато изначално съдружникът/акционерът е гласувал против преобразуването. Но при спазване на предвидената форма на съгласието — писмена форма с нотариална заверка на подписа. Подкрепям това становище освен поради неговата целесъобразност, но и предвид по принцип разширените възможности за саниране, предвиждани в търговското право в отличие от гражданското право. Относно нарушенията, свързани с увеличаване капитала на приемащо дружество като основания за оспорване на преобразуването по чл. 263о ТЗ, е застъпено схващането, че увеличението на капитала на приемащото се дружество се вписва в търговския регистър заедно с вписването на преобразуването, а иска по чл. 263о ТЗ може да се предяви най-късно до датата на преобразуването, поради което оспорването на преобразуването на самостоятелно основание чл. 262у ТЗ е изключено. Възможностите за оспорване на преобразуването по повод увеличаване на капитала на приемащото дружество са пряко свързани с проверката на капитала по чл. 262ф ТЗ. При липса на прието отделно или инкорпорирано в решението за преобразуването решение за увеличаване капитала на приемащото дружество може да се предяви иск за оспорване на преобразуването, но на основание чл. 262о, ал. 4 ТЗ във вр. с чл. 262т, ал. 1 и ал. 2 ТЗ. Добро е предложението, че притежателите на ценни книги, които не са акции и дават особени права, също разполагат с легитимация да предявят иска по чл. 263о ТЗ. Разширяването на кръга на правно защитени лица мисля е в синхрон с изискванията и на европейското законодателство в тази област.

На последно място, в глава втора е разгледана и последната група основания за оспорване на преобразуването по чл. 263о ТЗ — нарушенията при вземането на решението за преобразуване, които противоречат на императивни разпоредби на закона или на учредителния договор, съответно на устава на дружеството. Обоснована е необходимостта от отделно уреждане на това основание за оспорване на преобразуването. Възможностите за оспорване на преобразуването всъщност са добре очертани в закона - чл. 263о, ал. 1, т. 3 ТЗ. Докторантът е застъпил становище, че е изключено оспорването на преобразуването на основание чл. 263о, ал. 1, т. 3 ТЗ при персоналните търговски дружества, както и схващането, че хипотезата на чл. 263о, ал. 1, т. 3 ТЗ касае единствено незаконосъобразност на решението на ОС.

Когато решението за преобразуването е нищожно защитата на съдружници и акционери/респ. на участващо в преобразуването дружество е по реда на чл. 263о, ал. 1, т. 2 ТЗ. Основанието за оспорване на преобразуването по чл. 263о, ал. 1, т. 3, пр. 1 ТЗ касае пороци при вземането на решението за преобразуването от ОС на капиталови търговски дружества, които: 1./ представляват нарушения на императивни законови разпоредби извън изрично изброените нарушения в чл. 263о, ал. 1, т. 2 ТЗ; 2./ нарушенията не са свързани с други разпоредби, предвидени в глава 16 ТЗ; 3./ нарушенията могат да бъдат във връзка с всяко едно от решенията по въпроси, свързани с преобразуването. Направено е и сравнение с основанията за оспорване на преобразуването по чл. 263о, ал. 1, т. 2 ТЗ. Прието е, че основанията, които са конкретно посочени в чл. 263о, ал. 1, т. 2 ТЗ, представляват нарушения на специфичните разпоредби на ТЗ в глава 16 — Преобразуване на търговски дружества. Основанията по т. 2, ал. 1 на чл. 263о ТЗ са numerus clausus, тъй като се касае до нарушения на специфични разпоредби, относими единствено до процедурата по преобразуването. Обобщено е, че основанията по т. 2 изключват основанията за оспорване на преобразуването по чл. 263о, ал. 1, т. 3, пр. 1 ТЗ. Втората хипотеза на чл. 263о, ал. 1, т. 3 ТЗ като основание за оспорване на преобразуването е свързана с противоречие на решението за преобразуване на конкретна разпоредба от учредителния документ на дружеството, взело решението. За разлика от противоречието на решението с императивни разпоредби на закона, при тази хипотеза липсва връзка и зависимост с основанията по т. 2 на чл. 263о, ал. 1 ТЗ. Противоречието на решението за преобразуването на разпоредби на дружествения договор/устава се отнася до всички уредени с учредителния документ на дружеството въпроси, с които съдружниците и акционерите, са се съгласили, извън императивните законови разпоредби, които не могат да бъдат преуредени с учредителния договор/устав.

В глава трета авторът е разгледал подробно и задълбочено основанията за оспорване на преобразуването при промяна на правната форма, както и при презгранични преобразувания. Това разглеждане предпоставя добри познания в тази специфична материя на търговското право. Първо са разгледани основанията за оспорване на преобразуването при промяна на правната форма на търговски дружества / чл. 264к ТЗ/. Докторантът стига до извода, че основанията за оспорване по чл. 264к ТЗ до голяма степен съответстват на основанията за оспорване на преобразуването по чл. 263о ТЗ. По тази причина той спира вниманието си основно

на спецификите и отликите от правната уредба на оспорването на преобразуването чрез преустройство при сливане, вливане, разделяне и отделяне. При промяна на правната форма първият елемент от преобразуването винаги е съставянето на план за преобразуването. Изразено е становище, че е невъзможно порокът унищожаемост на плана за преобразуването да води до оспорване на процедурата. Ето защо като основание за оспорване на преобразуването в хипотезата на чл. 264к, ал. 1, т. 1, пр. 2 ТЗ следва да се предвиди според докторанта единствено нищожност на плана за преобразуването. Той и тук приема, че неспазването на предвидената форма винаги е основание за оспорване на преобразуването. Това е идентично с казаното в глава втора относно формата и не намирам за нужно повторно коментиране. При промяна на правната форма, когато новоучреденото дружество е капиталово, липсата на доклад относно обстоятелството дали е спазено изискването размерът на капитала му да не е по-голям от чистата стойност на имуществото на преобразуващото се дружество, винаги е основание за оспорване на преобразуването. Този извод също логично следва от текста на закона.

Според автора нарушенията свързани с фигурата на регистрирания одитор са особено важни и накърняват съществено правата на съдружниците/акционерите. Когато новоучреденото дружество е персонално може да бъде извършена единствено проверка на преобразуването по чл. 264в ТЗ. Следва да бъде споделено разбирането, че разпоредбата на чл. 264б, ал. 1 ТЗ относно предоставянето за обявяване в търговския регистър на плана за преобразуването се поглъща от следващите алинеи на чл. 264б ТЗ, касаещи предоставянето на материали на съдружниците и акционерите. Споделям виждането на докторанта, че изричното изброяване на чл. 264б, ал. 1 ТЗ като основание за оспорване на преобразуването не е необходимо. Решението за промяна на правната форма има комплексен характер, то интегрира в себе си и решенията относно всички свързани с преобразуването промени. Основанията по чл. 264к, ал. 1, т. 2 ТЗ изключват основанията за оспорване на преобразуването по чл. 264к, ал. 1, т. 3, пр. 1 ТЗ.

В тази глава специално внимание заслужава втората част от изследването, която засяга въпроса относно основанията за оспорване на презгранични преобразувания. Това води до обогатяване на читателите по тези специфични за търговското право въпроси, свързани с влиянието на европейското право. Правилата относно презграничното преобразуване по ТЗ се прилагат по отношение на участващо в преобразуването дружество със седалище в Република България, а когато

приемащото или новоучреденото дружество е със седалище в Република България — и относно заявяването за вписване, вписването и действието на вписването — чл. 265г, ал. 4 ТЗ. Разгледани са двете отделни възможности за оспорване на преобразуването по реда на чл. 265п ТЗ. Когато приемащото или новоучреденото дружество е със седалище в друга държава членка, възможността за оспорване на преобразуването е най-късно до издаването на удостоверение по чл. 265л ТЗ. Оспорването на преобразуването в този случай спира издаването на удостоверение. Удостоверението за законосъобразност на преобразуването по чл. 265л ТЗ се издава от ТР към АВ за всяко участващо в преобразуването дружество със седалище в България. Основната последица от предявяването на иска по чл. 265п, ал. 3 ТЗ е неиздаването на удостоверение за законосъобразност, т. е. последицата касае не самото вписване на преобразуването, а издаването на удостоверението. Но липсата на това удостоверение води до невъзможност преобразуването да прояви ефект. Относно пороците за недействителност отново приложение намират най-вече хипотези на нищожност — нищожност поради противоречие със закона или заобикалянето му, нищожност поради липса на съгласие, както и нищожност поради неспазването на формата за действителност. Логично е в тази връзка всеки порок в съдържанието на общия план за преобразуване, съобразно чл. 265д, ал. 3 и ал. 4 ТЗ да може да служи като основание за оспорване на преобразуването по чл. 265п ТЗ. В чл. 265е ТЗ е предвидено в доклада на управителния орган да се съдържа и информация за влиянието на преобразуването върху положението на кредиторите, работниците и служителите, което е необходимо с оглед презграничния характер на преобразуването. Общият план за преобразуване при презграничното преобразуване се проверява от нарочен проверител. Разгледани са и трите възможности за назначаване на проверител: 1./ управителният орган да назначи отделен проверител — чл. 265з, ал. 1 ТЗ; 2./ по общо искане на всички дружества длъжностното лице по регистрацията към Агенцията по вписванията да назначи общ проверител - чл. 265з, ал. 2 ТЗ; 3./ проверителят може да бъде назначен и в съответствие с правото на друга държава членка, в която преобразуващо се или приемащо дружество има седалище. За решенията за преобразуване на дружествата със седалище извън България е прието, че приложими при оспорване на преобразуването са правилата на държава, където е седалището на това дружество.

Препоръчвам на докторанта да внесе повече яснота във връзка с тълкуването и приложението на чл. 263п ТЗ. Мисля, че това би обогатило работата му, внасяйки

важно разграничение – до кой момент може да се търси защита по пътя на оспорването на преобразуването и от кой момент може да се иска недействителност. Това тълкуване може да бъде направено разбира се и в предходните глави на дисертацията по преценка в структурно отношение на докторанта.

Глава четвърта е посветена на производството по оспорване на преобразуването. Тази глава има подчертано процесуален характер и от нея проличава афинитета на докторанта към практическите въпроси от процедурен характер. Най - напред той коментира иска за оспорване на преобразуването. Възприема и обосновава становището, че искът е отрицателен установителен по своя характер. Аргумент за отрицателния характер на иска според него е, че“ доказването на основния елемент от фактическия състав на претенцията, а именно — липсата на твърдяното от ищеца нарушение — наличието на договор за преобразуване, действителност на договора, спазването на разпоредбите, касаещи формата, съдържанието на договора, спазване на императивни разпоредби на закона или учредителния договор при вземането на решението за преобразуване, е в тежест на ответната страна в производството.“ Намирам, че тази формулировка е доста тромава и неясна при иначе добрият и лек правен език на докторанта. Може би е достатъчно в тази връзка да се каже, че при отрицателните факти тежестта за доказване се разпределя на страната, която твърди положителния факт. В разпоредбата на чл. 263о ТЗ са предвидени две категории субекти, които са легитимирани да предявят иска: 1./ съдружник или акционер в участващо в преобразуването дружество и 2./ всяко от участващите в преобразуването дружества. При оспорването на преобразуването при промяна на правната форма легитимирани са само съдружници или акционери в преобразуващо се дружество, доколкото участващото в преобразуването дружество е само едно. Разгледан е и подробно искът по чл. 265п, ал. 3 ТЗ с неговите специфики. Авторът се спира и на специфични хипотези относно легитимираните страни, които могат да оспорят преобразуването. Разгледан е и въпросът за процесуалната легитимация на съпритежателите на дела/акцията по искове за оспорване на преобразуването, предявени от или срещу дружеството. Направен е извод, че и при предявяването на иск за оспорване на преобразуването в хипотезата на чл. 132 ТЗ и чл. 177 ТЗ всеки един отделен съдружник/акционер има право на самостоятелна процесуална легитимация. Относно надлежно легитимирани страни, които отговарят по иска за оспорване на преобразуването, е отбелязано, че се касае до хипотеза на задължително необходимо другарство, като искът за оспорване на преобразуването

следва да се предяви срещу всички участващи в преобразуването дружества освен новоучредените. Докторантът е разграничил сроковете за предявяване при случаите на промяна на правната форма и при презграничните преобразувания. Относно началото на срока за оспорване на преобразуването са разгледани трите становище в теорията и е подкрепено схващането, че началният момент за оспорване на преобразуването е проявяването на съответния порок и е различен за всеки един отделен порок, допуснат в процедурата.

Предложени са законодателни промени, които да гарантират своевременното уведомяване за оспореното преобразуване на Агенцията по вписванията /ex officio/. Авторът в тази глава се спира излишно на много чисто процедурни детайли при воденето на тези спорове. От разпоредбите на ТЗ е ясно, че за производството по оспорване на преобразуването са приложими правилата, предвидени в ГПК за особеното исково производство по търговски спорове. Много подробно са посочени в изследването крайните моменти, при които настъпват преклузиите за факти и доказателства на всяка една от страните по производството. Обърнато е внимание на възможностите за отклонение във връзка със страни и предмет на производството. Разгледани са хипотези на обективно и субективно съединяване на искове. Докторантът стига до извода, че предявяването на насрещен иск в производството по оспорване на преобразуването не следва да се изключва изначално, но е изключена възможността за предявяването на обратен иск. Изложено е, че при оспорването на преобразуването встъпване или привличане на трето лице-помагач на страната на ищеца е недопустимо. Възможно е единствено участието на друг съдружник или акционер в участващите в преобразуването дружества като съищец в процеса. Формулирано е разбирането, че съответно приложение следва да намерят правилата на чл. 218 ГПК, поради което друг съдружник или акционер може да встъпи като съищец в процеса до приключване на съдебното дирене в първата инстанция. По допускането на трети лица-помагачи на ответника са приложими разпоредбите на общия процесуален закон. В производството по търговски дела /чл. 372 ГПК/ възможността за изменение на иска по основание се преклудира с изтичането на срока за допълнителна искова молба. Промяната в предмета на иска по оспорване на преобразуването би могла да се изрази в промяна на основанието чрез замяна на първоначално поддържаното основание или добавяне на ново основание. Разглеждането на производството по оспорване на преобразуването в открито съдебно заседание се провежда по

правилата на производството по търговски спорове. По отношение на доказателствената тежест е достигнато до извод, че, доколкото твърдяното нарушение в процедурата по преобразуването винаги опира до едно отрицание, неспазването на определена законова разпоредба, то тежестта да се докаже спазването на отрицателния факт е в тежест на ответната страна. За решението в производството по оспорване на преобразуването важат всички правила на общия исков процес, на които трябва да отговаря постановяването на едно съдебно решение, доколкото не са предвидени особени правила в глава 32 на ГПК относно производството по търговски спорове. Обобщено е, че решението се ползва с всички характеристики на установителните решения. Но са изведени и две специфики на решението по оспорване на преобразуването: 1./ разширено действие на субективните предели на силата на пресъдено нещо, когато искът за оспорване на преобразуване е уважен и 2./ пряко отражение на решението по оспорване на преобразуването върху евентуално образуваното регистърно производство.

В заключението авторът е синтезирал основните си изводи и тези, направил е и съответните предложения de lege ferenda. Повечето от тези предложения споделям с аргументацията и резервите дадени към съответната глава от изложението. Приложен е и списък на използвана литература.

Кратки бележки във връзка с публикуваните статии.

По темата на дисертационния труд са извършени редица публикации, които няма да бъдат анализирани обстойно, предвид това, че изводите от повечето от тях са намерили своето логично място в текста на дисертацията. Те се посочват тук само като свидетелство за това, че авторът е работил във времето по отделни по-сложни въпроси на дисертацията и преди нейното написване. Този подход на работа следва да бъде подкрепян. Посочвам следните статии : 1./ Петров, К. Срок за предявяване на иска за оспорване на преобразуването на търговските дружества. — Сборник с доклади от IX национална конференция на докторантите в областта на правните науки, 2019, с. 35-46 2./ Петров, К. Надлежни страни на иска по чл. 263о ТЗ. — Търговско право, 2018, бр. 4, с. 49-65. 3./ Петров, К. Специфичните функции на управителните органи на акционерните дружества при преобразуването. — Научни трудове на Института за държавата и правото, 2014, т. X, с. 313-324

Заключение

В заключение, независимо от направените по-горе критични бележки и предложения, цялостното впечатление от научната дейност и активност на докторант Кирил Петров е изцяло положително. Дисертационният труд отговаря на изискванията на чл. 6 от Закона за развитие на академичния състав в Република България и на чл. 27 от Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България, представлява принос в науката и решава важни теоретични проблеми. Това ми дава основание да считам убедено пред научното жури, че Кирил Петров е достоен за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

Подпис :

/проф. д-р Люба Панайотова – Чалъкова/